

**Antoninus Diana Panormitanus, Clericus Regularis, Doctor
Celeberrimus, Coram S. D. N. Alexandro VII. Episcoporum
Examinator, & Sancti Officij Regni Siciliae Consultor,
Coordinatus, Seu Omnes ...**

Diana, Antonino

Lugduni, M. DC. LXXX.

69. De emptione Zucharorum in hoc Regno Siciliae fieri solita. Et difficultas est, quanto merces vltronea vilescant & emptor rogatus a venditore, quanto minus à pretio ordinario possit in emenda merce ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76413](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76413)

quando non sunt emptores pecunia presenti, rogatur cum mercibus; ac proinde non est attendendum ad hoc, sed ad aliud de presenti. Itaque utriusque probabile mihi videtur. Et hæc omnia docet Dicaillus *loc. cit.* qui etiam optime notat idem dicendum esse de mercibus, quæ solent in magna quantitate à mari asportari, & vendi pecunia credita maiori pretio, quam tunc pecunia numerata venderentur, quia aliàs non possent vendi sine magno damno domini vendentis. Nam vel multum tempus confumeret si vellet expectare ementes pecunia presenti, vel vilissimo pretio eas deberet vendere iis, qui pecunia numerata emerent, qui pauci sunt.

4. Et pro explicatione huius sententiae, nota duobus modis posse crescere pretium ratione dilatae solutionis. Primum quasi in compensationem illius, & sic aperta esset vltura. Altero vt incrementum pretij solum oriatur ex dilata solutione, tanquam ex occasione, quæ in causa fuit, vt multiplicarentur emptores, ac proinde ex copia emptorum augetur pretium, aut saltem non decreset propter eundem modum vendendi. Si enim illæ merces solum venderentur pecunia numerata, pauci essent emptores, cum tamen sint multi, qui eas emere velint pecunia credita, nec desit Reipublicæ necessitas, sed solum facultas statim soluendi. Hoc ergo modo, & ex hoc capite putat licitum sic vendere maiori pretio. Confirmatur hoc, quia iustum rerum pretium sumendum est ex communi foro; commune autem forum ex maiori copia emptorum in eo modo vendendi. Hæc autem non debent iudicari per solam comparisonem ad pauciores, qui vendunt pecunia numerata. Neque enim repugnat ratione diuersi fori esse diuersa pretia, verbi gratia, in emptione numerata pecunia eodem tempore diuersum pretium est, quo venduntur res in subhastatione; & quo venduntur ab aliis ex officio. Ergo idem erit, quando ob necessitatem mercis, & defectum pecuniae plures sunt qui emunt pecunia credita quam numerata; illi enim faciunt pretium in eo modo emendi, & erit magis commune forum. Ex qua doctrina soluta est, imò cessat ratio oppositæ sententiae, quæ tota est, vt in eo casu pretium putet crescere ratione solius dilatae solutionis, quod negamus, neque enim ided crescit, sed ratione multitudinis emptorum, quorum copia resultat occasione illius modi vendendi pecunia credita. Et ita hanc sententiam latè docet Molina *disp. 105.* Bañez *in 2. 2. q. 77. a. 4. dub. 9.* & alij.

5. Itaque ex his omnibus patet, non debuisse nostram sententiam, quam ex Emmanuele Sà docui; falsam vocare. Sed aliquando iste Auctor nimis pronus ad inuertas nota falsitatis opiniones nimis probabiles; sicut fecit in p. 7. lib. 3. c. 1. *disp. 21. q. vlt. 4. n. 507.* vbi falsam vocat opinionem Merendæ, & multorum Doctorum asserentium esse licitum cambium quod vulgò vocatur, *Sopra di se, vel con la ricorsa,* quo campfor facit, vt ex suis pecuniis suis correspondens soluat pro campuario: nam licet ego affirmatiuam sententiam contra Merendam, & alios probabilem existimaui; nempe tale cambium esse licitum; tamè opinionem negatiuam Merendæ damnantem illud tãquam illicitum, puto immeritò à Rocafullo falsam vocari; est enim satis probabilis, & ante factum consulenda. Vtramque igitur opinionem probabilem esse puto, & tam Merendam, quam Rocafull in eius censuram excessisse existimo.

RESOL. LXVIII.

An liceat minoris emere, anticipata solutione, cum alijs res eo modo emi solent, vt lana, &c. Ex p. 1. tr. 8. Ref. 22.

Sup. hoc in Ref. seq. &

§. 1. Negatiuè respondet Valentia *1. 2. disp. 5. q. 20. punct. 2. §. 8.* & alij penes Salam *tr. de emp.*

dub. 43. qui affirmatiua sententia citat vndecim Doctores; & talem emptionem meritò, non absolutè, sed ratione aliquarum circumstantiarum ex pluribus defendit, dicendo primò, posse fieri infimo pretio. Secundò, etiã minori pretio, quàm sit infimum iustum, propter periculum non recipiendi merces, aut non sinceras, aut non statuto tempore, aut non sine lite, & expensis. Tertio, ob lucrum cessans, & damnum emergens ex anticipata solutione. Quarto, quia sic emendo multiplicantur venditores, & sic minuitur pretium. Quintò, quia communis indigentia, & necessitas venditorum, maxime si vltro, & rogando offerant merces, diminuit pretium. Et tandem, putà, si dictæ merces emerentur numerata pecunia, tempore traditionis, vilius venderentur propter earum multitudinem, & venditorum necessitates, quæ in causa essent, vt emptores rogarentur, maxime ad euitandos sumptus in eis conferendis. Et ita etiam ex neotericeis docet Bonacina *de contr. disp. 3. q. 2. punct. 4. n. 20.* & Filliucius *tom. 2. tr. 3. c. 5. n. 102.* quidquid in contrarium asserant Reginaldus, & alij.

RESOL. LXIX.

De emptione Zuccharorum in hoc Regno Sicilie fieri solita.

Et difficultas est, quanto merces vltroneas vilescant; & emptor rogatus à venditore, quanto minus à pretio ordinario possit in emenda merce minuire; an vilescant supradictæ merces pro tertia parte, an pro medietate? Ex p. 1. tr. 8. Ref. 78.

§. 1. Puto probabiliter, dictam emptionem Zuccharorum non esse iniustam, ex multis rationibus; sed præcipuè ex modo vendendi: nam, quando venditor offert, & rogat emptorem, pretium rei decreuit: quia merces vltroneas vilescunt. Ita communitè Doctores. Ioannes Medina *c. de reb. rest. q. 3. n. 3. §. Deinde demus.* Azorius *p. 3. lib. 8. c. 21. q. 6.* Bañez *de iust. q. 77. a. 1. dub. 1. concl. 1.* Ioannes de la Cruz *in direct. p. 1. præcept. 7. q. 3. dub. 1. concl. 1.* Ledesma *in summ. p. 2. tract. 8. c. 3. concl. 6.* Turrianus *tom. 2. disp. 57. dub. 6. n. 5.* Nauarr. *lib. 3. c. 2. dub. 5. n. 40.* Valquez *de rest. c. 5. §. 1. dub. 10. n. 61.* Pitigianus *in 4. sent. tom. 2. dist. 15. quæst. 2. art. 3.* & Doctores vbi infra citandi.

2. Difficultas est verò cognoscere, quanto dictæ merces vltroneas vilescant, & emptor rogatus à venditore, quanto minus à pretio ordinario possit in emenda merce minuire. Multi Doctores asserunt, merces vltroneas vilescere pro tertia parte. Ita Caietan. *in 2. 2. q. 77. a. 1. Lessius lib. 2. c. 21. dub. 4. num. 33.* Salas *tract. de emp. dub. 25. n. 4.* Faustus *in Spec. Confess. disp. 6. q. 10. vlt. ad med.* n. 9. Filliucius *tom. 2. tract. 35. cap. 4. n. 70.* Bonacina *de contr. disp. 4. q. 2. punct. 4. n. 23.* quidquid in contrarium asserat Tannerus *in 2. 2. disp. 4. q. 7. dub. 2. n. 29.* Sed, vt bene obseruat Homobonus *de exam. Eccles. p. 3. tr. 9. cap. 1. q. 1.* merces vltroneas vilescere pro tertia parte, apud omnes in confesso est.

3. Imò aliqui asserunt, dictas vltroneas merces vilescere pro medietate: ita docuit doctissimus Palaius *in summ. Caiet. verb. Emprio. cap. 1.* quem postea sequuti sunt Salas, vbi supra. Rebellius *p. 2. lib. 9. q. 1. n. 36.* Bartholomæus à S. Fausto *de contr. disp. 6. q. 10. n. 9.* Megala *in 2. 2. lib. 2. c. 6. q. 2. n. 47.* & seq. 4. n. 138. & fuse in *conf. 93. n. 3.* cum alijs.

4. Ex his patet, emptionem Zuccharorum, fieri solitam, anticipata solutione, non esse vlturariam: quia dictæ merces minus iusto pretio emuntur, non propter solutionem anticipatam; hoc enim facere esset vltura; sed emuntur minori pretio ex modo vendendi: nam, cum venditor offerat, & roget emptorem, merces illæ efficiuntur vltroneæ; & eo ipso, quòd vltroneæ sunt, per consequens

Sup. hoc in Ref. 1. & 2.

Sup. hoc in Ref. 77. & seq. Ref. p. 1. tr. 8. Ref. 78.

Sup. hoc in Ref. 71. prope nem, & in Ref. 77. vlt. ad med. & in Ref. 78. §. vlt. & in Ref. 144. n. 1.

consequens vilescant. Vnde patet responso ad argumentum cuiusdam Religiosi: dicebat etenim: Pretium iustum rei non est, quod valet tempore conventionis, sed tempore traditionis. Ergo illicita erit talis emptio zucarorum: nam in tempore traditionis plus valebant. Respondeo, maiorem argumenti esse veram regulatiter, ac per se loquendo; non vero, quando per accidens, ratione circumstantiarum concurrentium, necesse est pretium decrefcere, vel accrescere. Iustum igitur pretium alicuius mercis erit, quanti ipsa valet tempore traditionis, nisi ex causis extrinsecis tempore contractus minoris aestimetur, vt accidit in casu nostro ex modo vendendi.

§. 5. Ex hac doctrina sequitur, me olim recte respondisse, posse aliquem emere rem vilius ab illo, qui vendit necessitate compulsus; non, quia illud plus censetur venditor libere donare; nam in hoc casu non posse praesum donationem, recte censuerunt Angelus, Syluester, & alij: sed, quia in hoc casu, ex modo vendendi minuitur pretium rei, & merces efficiuntur vltroae. Ergo possunt minoris emi. Ita Turrianus, Nauarra, Bonacina, ubi supra; cum Villalobos in *summ. tom. 1. tr. 2. l. 6. n. 20.*

RESOL. LXX.

Dubitare aliquis forte posse, an qui ob feruorem contra licentiam vendidit sub hasta rem plus duplo, quam valebat, teneatur aliquid restituere? Ex part. 1. tr. 8. Resol. 55.

§. 1. PRO decisione huius quaestiones sapienter in praxi occurrentis, notandum est, quod quando pretium a lege taxatum est, tam venditor, quam emptor, ad illud obligantur: vbi vero non est legitimum pretium, tam venditori, quam emptor istandum est intra latitudinem iusti pretij vulgaris: alius ille excedendo notabiliter, & iste deficiendo, peccant mortaliter cum onere restituendi. Est tamen aliquis casus, quo cessante legitimo non astringuntur ementes, & vendentes ad pretium vulgare: & hic casus inter alios est in subhastationibus publicis.

2. Sed, quale sit iustum pretium in istis subhastationibus, non conueniunt inter se Doctores: nam multi, & inter illos praecipue Salonijs in 2. 2. 10. 2. q. 77. a. 1. c. 1. 5, asserit, in hoc vendendi genere reperiri etiam tria illa genera pretij, quae constituuntur communiter a Doctores in communi vsu fori, nempe, infimum, medium, & supremum, seu rigorosum: sed cum hoc discrimine; nam in pretijs, quae sumuntur ex communi vsu fori, infimum, & supremum parum distant a medio, sicut 9. & 11. parum distant a 10. At in subhastatione plurimum possunt distare: medium namque in subhastatione est, quod est iustum, aut secundum vsum fori, aut arbitrio prudentum: infimum, quod ab illo deficit, modo non deficiat infra dimidium: supremum, quod illud excedit, & superat, modo non excedat vltra dimidium. Vt si iustum pretium equi peritorem arbitrio, sint 100. & equus ille, voce praconis, vendatur; medium pretium erunt illa 100. infimum 50. supremum 150. Vnde distant in subhastatione gradus extremi a medio, quantum medietas ipsa iusti pretij complecti potest versus excessum, vel defectum. Haec Salonijs, ex cuius doctrina, quam etiam sequitur Molina tom. 2. disp. 349. n. 11: apparet, illud esse iustum pretium in venditione sub hasta, quod non deficit, vel non excedit medietatem pretij, quo alioquin res venderetur, si non venderetur sub hasta. Et addunt, in tali venditione locum esse remedio legis 2. c. de rescindend. vend. quando contingit excessus vltra dimidium. Vide nostrum P. Megalam. 2. 2. lib. 2. c. 6. q. 2. n. 70. & P. Molfesiu in *sum. to. 2. tr. 12. c. 5. n. 148.*

3. Sed audiamus Doctores contrarium sentientes: Malderus Antuerpiensis in 2. 2. tract. 5. c. 2. d. 2. 2. asserit, iustum pretium in subhastatione etiam illud esse, quando ex contento licitatorum res duplo venditur; quam valeat. Plus dicit Bonacina de *conu. disp. 3. q. 1. punct. 4. n. 2. 1.* iustum pretium vendendi sub hasta illud esse, quod extorqueri potest absque fraude: & in excessu pretij praesumitur donatio; cum nec ignorantia, nec ius, nec fraus, neque necessitas cogat emptorem ad sic emendum, vel venditorem ad ita vendendum. Ex his patet resolutio supra positae quaestiones, nempe, non esse faciendam aliquam restitutionem, etiam si res in subhastatione duplo, vel plus vendatur, quam valet. Vide Ioannem Salam tract. de empt. & vend. dub. 25. n. 4. & Petrum à Nauarra de *restit. lib. 3. c. 2. n. 37.*

RESOL. LXXI.

An in venditionibus sub hasta deur excessus pretij? Ex p. 9. tr. 8. & Misc. 3. Ref. 8. alijs 57.

§. 1. CASUS est satis practicabilis, & ad illum ego Colim negatiue respondi; & ita me citato tenet nouissime tres docti Neoterici, Cardinalis Lugo de *iust. to. 2. disp. 26. sect. 4. n. 45.* Escobar à Corro *tract. de vtroque foro, a. 5. casu 2. n. 165.* & Trullench in *Decah. 2. 2. lib. 7. c. 20. dub. 3. n. 2.* quibus adde Antonij Escobar in *Theol. mor. tr. 3. exam. 6. c. 5. n. 5.* Gordonum in *summa 10. 1. lib. 4. q. 5. c. 8. n. 98.* Fagandez de *Contract. lib. 5. c. 30. n. 6.* Tannerum *tom. 3. disp. 4. q. 7. dub. 2. n. 30.* Dicastrillum de *iust. lib. 2. tr. 5. disp. 2. dub. 4. n. 50. 51. & 52.* Villalobos in *summa tom. 2. tr. 2. 1. d. 5. n. 9.* & Vvadingum de *Conu. disp. 7. dub. 5. s. 2. n. 2.* Qui etiam aduertit aliqua circa praesentem casum. Primum, quod in subhastatione non habeatur fides de pretio, sed praesenti pecunia fiat solutio. Ita Iodocus Damhouderus in *tr. de subhastat. c. 5. & cit. Baris in l. à Diuo Pio. ff. de re ind. sed ibi tantum agitur de pignorum distractione, & quod allegatur, ibi non reperitur. & Bart. de fiscalibus tantum agit: sed tamen videtur praxis habere, vt res tantum mobiles, & non tanti pretij praesenti pecunia vendantur; pro immobilibus vero habeatur fides, verbi gratia, si domus aut vinea etiam vendatur, non potest pecunia publice numerari, sed post tempus designatum a venditore. Secundò, si minor in adiectione superatus sit ab alio, posse in integrum restitui, & recuperare, quod neglexerit; modo ostendat iustam causam, cur sua interfit rem alteri venditam recuperare, & simul persoluat venditori excessum adiectionis, quam alter emptor fecit. *l. si in emptione. ff. de l. 3. 5.* Tertio, quando quis a fisco emit, si post statutos a fisco dies alius adfit, qui plus offerat, posteriori emptorem praeserendum priori, *l. si tempora. C. de iure hasta lib. 10.* Quarto, est controuersia, quando res subhastata veniat vltra dimidium iusti pretij, an detur remedium, *l. 2. C. de resi. ind. vend.* negat Lopez 21. part. *Instructorij, c. 63.* cuius sententiam Malderus *tr. 5. c. 2.* probabilem putat, & Bartolus in *l. si quis. C. eod.* quando res immobilis venditur: Sed puto generatim loquendo probabilius esse nullum dari in contractu tali modo celebrato remedium rescissorium contractus: Et videtur ratio satis clara ex dictis; quia hic nemo laeditur vltra iustum, cum iustum pretium nullum sit rei, nisi quod potest leposita fraude, & dolo in hoc foro acquiri, & ita sentit Barbatia in *d. l. si quis. & in l. 1. C. de prescript. Io. Fabianus de Monte de empr. q. 5. n. 88.* Angelus, & Bald. apud Barbatiam supra: quod procedit non solum in foro externo, sed etiam in interno. Et haec omnia, vt dixi, docet Vvadingus *loc. cit.* quae valde deseriunt ad iustificandum contractum, seu venditionem, quae in Sicilia dicitur, col Patto à discorsio.*

Sup. hoc in Resol. praeferit. & in Resol. & infra in Resol. 77. & in Resol. 91. §. ad septimum ad medium.